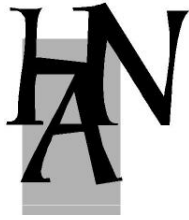

De Risico's van de Duurzaamheidswens

Stichting Heidelberg Appeal Nederland
28/3/2001

De Risico's van de Duurzaamheidswens

Wensen ten aanzien van de primaire teelt zijn er in overvloed. Duurzaam is daarbij een sleutelbegrip, hoewel dat begrip slecht is te definiëren. Duurzaam is wel min of meer overeenkomstig met het beeld van een ongedefinieerde verlaging van risico's voor het nageslacht, het milieu en dergelijke. Voorzorg en duurzaamheid reiken elkaar hier de hand over de mondiale teeltarealen.

Het nastreven van duurzaamheid wordt gezocht dan wel in het veranderen van het consumptiepatroon (meer plantaardige producten) dan wel in de aanpassing van het productieapparaat of een combinatie van beiden. De duurzaamheidswens (of noodzaak) in de primaire teelt heeft echter tot op heden in hoofdzaak politiek gemotiveerde keuzes voortgebracht die nauwelijks schatplichtig zijn aan het voor iedereen toegankelijke kennisveld. Anders gezegd, duurzaamheid is in zijn fundamentele ideologisch van karakter. En daarmee kunnen eigenlijk alleen maar politieke doeleinden worden nagestreefd. Niets meer en niets minder. Dat helpt ons echter niet verder.

Indien de primaire teelt op milieu, volksgezond, dierwelzijn, economische rentabiliteit, energiegebruik en dergelijke moet worden beoordeeld is het meer dan noodzakelijk de beschikbare kennis onder andere binnen de agronomie, geochemie, genetica, farmacologie, toxicologie te mobiliseren. Kortom, kennisintegratie van de diverse natuurwetenschappelijke disciplines is allereerst aan de orde. Alle mogelijkheden ten aanzien van de primaire teelt die voortkomen uit die kennisintegratiestap dienen zonder politiek-maatschappelijke randvoorwaarden te worden beoordeeld. Een risicocontext kan goed als beoordelingskader fungeren. Dat gaat echter verder dan de constatering dat gewasbeschermingsmiddelen schadelijk zijn voor aquatische ecosystemen, om maar een voorbeeld te noemen. Voorzorginstincten helpen ons hier ook niet verder.

In plaats van een enkelvoudige 'target-risk' benadering dient te worden gekozen voor het 'risk superior' alternatief. Simpel gesteld leidt vrijwel elke enkelvoudige risicoreductiestrategie tot de introductie van andersoortige risico's. Risico's zijn namelijk niet 'los verkrijgbaar' en daarmee niet zonder de introductie van andere risico's op te lossen. Het meest alledaagse voorbeeld is medicijngebruik. Medicijnen kunnen ziektes verhelpen, maar bijwerkingen kunnen in sommige gevallen erger zijn dan de kwaal. Cytostatica tegen kanker leiden in sommige gevallen tot haaruitval, nierbeschadigingen of -erger- tot secundaire kwaadaardige tumoren, bepaalde typen pijnstillers veroorzaken maagklachten, onzorgvuldig antibioticagebruik kan leiden tot resistentie van de ziekteverwekker, enzovoort. Gezegden als 'het middel is erger dan de kwaal' en 'van de regen in de drup' geven al aan dat de 'wet van behoud van ellende' een alledaagse realiteit is.

Om die reden is het belangrijk verder te kijken dan een enkelvoudig risico voortkomend uit de primaire teelt met het daarbij passende enkelvoudige beleid. Het risicocomplex dat de primaire teelt omgeeft dient te worden geïnventariseerd om vervolgens te streven naar *algehele* risicoreductie in plaats van lokale enkelvoudige risicoreductie. Daarmee kan op rationele wijze, los van politieke wensen en verlangens, het duurzaamheidsbegrip invulling worden gegeven.

*Dr. J.C. Hanekamp, Stichting HAN
(079) 3460304
jaapchan@euronet.nl*